

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT

PAOLO MENGOZZI

föredraget den 5 juni 2008¹

I — Inledning

1. Genom dom av den 29 mars 2007 i mål T-369/00, Département du Loiret mot kommissionen² (nedan kallad den överklagade domen); har förstainstansrätten ogiltigförklarat kommissionens beslut 2002/14/EG av den 12 juli 2000 om de stödåtgärder Frankrike genomfört till förmån för Scott Paper SA/Kimberly-Clark³ (nedan kallat det omtvistade beslutet).

2. Genom det överklagande som domstolen nu har att avgöra har kommissionen yrkat att den överklagade domen ska upphävas.

1 — Originalspråk: italienska.

2 — Förstainstansrättens dom av den 29 mars 2007 i mål T-369/00, Département du Loiret (France) mot kommissionen (REG 2007, s. II-851).

3 — EGT L 12, 2002, s. 1.

II — Bakgrund och det omtvistade beslutet

3. Det aktuella målet avser franska offentliga myndigheters överlåtande år 1987 till ett privat bolag, Scott, av ett markområde till ett förmånligt pris. Detta markområde har använts för att uppföra en anläggning för tillverkning av papper. År 1996 förvärvades Scott av ett annat bolag, Kimberly-Clark Corp., som efter att ha lagt ned fabriken, år 1998 överlät denna tillsammans med motsvarande markområde till ett annat bolag, Procter & Gamble.

4. Scott fick dessutom en förmånsberäkning av reningsavgiften. Denna särskilda förmån är dock inte föremål för detta mål.

5. Genom det omtvistade beslutet slog kommissionen fast att de ovannämnda förmånerna inte är förenliga med den gemensamma marknaden och krävde att det motsvarande stödet skulle återbetalas.

6. Artikeldelen av det omtvistade beslutet har följande lydelse:

”Artikel 1

Det statliga stöd i form av ett förmånligt tomtpris och en förmånlig reningsavgift som Frankrike har genomfört till förmån för Scott, till ett belopp av 39,58 miljoner franska franc (6,03 miljoner euro) motsvarande ett nuvärde på 80,77 miljoner franska franc (12,3 miljoner euro) vad avser det förmånliga tomtpriset och till ett belopp som de franska myndigheterna skall fastställa vad avser den andra fördelen, enligt den beräkningsmodell som kommissionen har fastställt, är oförenligt med den gemensamma marknaden.

Artikel 2

1. Frankrike skall vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att från stödmottagaren återkräva det stöd som avses i artikel 1 och som olagligen redan utbetalats till stödmottagaren.

2. Återkravet skall ske utan dröjsmål och i enlighet med förfarandena i nationell lagstiftning, förutsatt att dessa förfaranden gör det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa detta beslut. Det stöd som skall återkrävas skall innefatta ränta som löper från den dag stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag det har återbetalats. Räntan skall beräknas på grundval av den referensränta som används vid beräkningen av bidragsekvivalenten inom ramen för regionalstöd.

...”

III — Förfarandet vid förstainstansrätten och den överklagade domen

7. Det omtvistade beslutet har varit föremål för två separata mål vid förstainstansrätten, i vilka talan har väckts av Scott (mål T-366/00) respektive av Département du Loiret (mål T-369/00). I det sistnämnda målet har Scott för övrigt intervenerat i förfarandet till stöd för Département du Loiret.

8. I den dom genom vilken mål T-366/00 avgjordes ogiltigförklarade förstainstansrätten ”[a]rtikel 2 i... beslut[et]... i den del det

avser det stöd som beviljats i form av ett förmånligt pris på ett markområde som avses i artikel 1 i beslutet”⁴. Denna dom är i sin tur föremål för överklagande i mål C-290/07 P.

sionen; som därför skulle ha krävt en lämplig motivering. På grundval av detta enda påpekande ogiltigförklarade förstainstansrätten det omtvistade beslutet.

9. I den överklagade domen i förevarande mål har förstainstansrätten däremot ogiltigförklarat det omtvistade beslutet ”i den del det avser det stöd som beviljats i form av ett förmånligt pris på ett markområde som avses i artikel 1 i beslutet”⁵.

IV — Förfarandet vid domstolen och parternas yrkanden

10. Förstainstansrätten har närmare bestämt prövat endast en av de grunder avseende rättsstridighet som klaganden har gjort gällande endast i ett avseende, det vill säga den bristande motiveringen avseende kommissionens val att aktualisera stödets värde genom att tillämpa en sammansatt ränta i stället för en enkel ränta.

12. Europeiska gemenskapernas kommission har genom skrivelse som inkom den 21 juni 2007 överklagat domen i målet T-369/00.

11. Förstainstansrätten har särskilt påpekat att det i det omtvistade beslutet inte uttryckligen har angetts att denna metod för beräkning av räntan har använts och; än mindre; att detta val har motiverats i beslutet. Eftersom det enligt förstainstansrätten inte framgår att kommissionen vid denna tidpunkt vanligen tillämpade sammansatt ränta; anser den att tillämpningen av sammansatt ränta är det första uttrycket för en ny praxis hos kommis-

13. Kommissionen har yrkat att domstolen ska

- upphäva den överklagade domen i sin helhet,
- slutgiltigt avgöra målet i sak och avslå alla invändningar mot det omtvistade beslutet eller i andra hand återförvisa målet till förstainstansrätten,

⁴ — Dom av den 29 mars 2007 i mål T-366/00, Scott mot kommissionen (REG 2007, s. II-797, punkt 1 i domslutet).

⁵ — Punkt 1 i domslutet i den överklagade domen.

- förplikta motparten att ersätta rättegångskostnaderna, däri inbegripet rättegångskostnaderna i målet vid förstainstansrätten, samt förplikta Scott, som intervenerat till stöd för Département du Loiret, att bära sin egen rättegångskostnad.

14. Département du Loiret och Scott har yrkat att domstolen ska

- ogilla överklagandet,
- förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

V — Rättslig bedömning

15. Till stöd för sitt överklagande har kommissionen åberopat åtta grunder.

16. Genom den första grunden har kommissionen gjort gällande att ett beslut är till-

räckligt motiverat, om det genom en enkel matematisk beräkning är möjligt att slå fast vilken beräkningsmetod som har använts.

17. I den andra grunden görs det gällande att det i beslutets motivering med nödvändighet är underförstått att en sammansatt ränta har tillämpats.

18. Den tredje grunden stöder sig på påståendet att förstainstansrätten rättsstridigt har omkastat bevisbördan avseende kommissionens praxis i fråga om beräkning av räntan.

19. I den fjärde grunden har kommissionen påpekat att den inte var skyldig att kontrollera att mottagaren av ett statligt stöd inte åtnjöt ytterligare en fördel vid tidpunkten för föreläggandet av återkrav.

20. Genom den femte grunden har det gjorts gällande att den överklagade domen inte grundats på någon bevisning och att bevisbördan omkastats med avseende på försäljningspriset på Procter & Gambles markområde.

21. Den sjätte grunden har grundats på påståendet att försäljningspriset på en överlåtelse som skett elva år efter det att stödet beviljades saknar betydelse för att fastställa stödets storlek.

22. I den sjunde grunden har kommissionen behandlat påståendet att frågan om vilken ränta som ska tillämpas på återkravet av ett statligt stöd i vart fall rör gemenskapsrätten, och inte den nationella rätten.

23. Genom den åttonde grunden har det slutligen gjorts gällande att konstaterandet att det förelåg en rättsstridighet avseende den ränta som har tillämpats i vart fall inte har motiverat att det omtvistade beslutet ogiltigförklarades i sin helhet, vilket förstainstansrätten därför i stället borde ha ogiltigförklarat endast delvis.

24. Låt mig genast säga att kommissionens första sju grunder enligt min mening är tämligen grundlösa och därför svårligen kan godtas. I den åttonde grunden har tvärtom olika viktiga frågor ställts. Deras besvarande måste ägnas särskild uppmärksamhet för det beslut som ska fattas i förevarande fall. För fullständighetens skull ska jag i vart fall nu undersöka de enskilda grunderna var och en för sig. Jag ska följa den ordningsföljd som

kommissionen har tillämpat och således framför allt undersöka de grunder som, om de godtas, leder till att den överklagade domen upphävs i sin helhet. Den åttonde grunden som jag ska undersöka sist medför, om den godtas, i sig nämligen endast att förstainstansrättens dom upphävs delvis.

A — Den första grunden, enligt vilken "ett beslut är tillräckligt motiverat om det genom en enkel matematisk beräkning är möjligt att slå fast vilken beräkningsmetod som har använts"

1. Parternas argument

25. Kommissionen har först och främst gjort gällande att ett beslut är tillräckligt motiverat om det genom en enkel matematisk beräkning är möjligt att slå fast vilken beräkningsmetod som har använts.

26. Enligt Département du Loiret och Scott är grunden verkningslös, eftersom förstainstansrätten inte har ogiltigförklarat beslutet

på grund av att det tekniska förfarandet för att fastställa räntan inte kan uppfattas, utan endast på grund av att kommissionen inte tillräckligt har motiverat valet att tillämpa sammansatt ränta i stället för enkel ränta.

28. Förstainstansrätten har inte grundat sin bedömning av rättsstridigheten på att kommissionen inte har angett vilken typ av matematisk formel som använts för att beräkna räntan. Det som enligt förstainstansrätten utgör ett fel i det omtvistade beslutet är däremot att kommissionen inte har angett varför den med avbrytande av en annan praxis har beslutat att använda denna formel. Förstainstansrätten har i ovannämnda punkt 36 i den överklagade domen vidare påpekat att "[k]ommissionen... inte någonstans [har] angett varför den använt en sammansatt ränta i stället för en enkel ränta".

2. Bedömning

27. I sin framställning av den aktuella grunden har kommissionen hänvisat till punkt 36 i den överklagade domen. Förstainstansrätten har i denna punkt påpekat i vilken grad det är nödvändigt att göra vissa matematiska beräkningar för att – då kommissionen inte har uttalat sig i detta avseende – förstå att kommissionen för att beräkna stödbeloppets uppräknings har tillämpat systemet med sammansatt ränta. Om kommissionen således faktiskt avser att endast ifrågasätta denna anmärkning av förstainstansrätten; är det enligt min mening uppenbart att påpekandet från Département du Loiret och från Scott är helt riktigt och att det ska slås fast att grunden är verkningslös.⁶

29. Även om man vill anse att kommissionen genom denna grund har velat hävda att möjligheten att dra slutsatsen angående vilken matematisk formel som använts i sig utgör en tillräcklig motivering av varför denna formel har valts, är det å andra sidan helt uppenbart att grunden saknar fog. Valet att använda en sammansatt ränta i stället för en enkel ränta är inte en transaktion som har sin förklaring i sig.

30. Jag anser därför att överklagandet inte kan bifallas på den första grunden.

6 – Vad avser behandlingen av verkningslösa grunder, se exempelvis dom av den 28 juni 2005 i de förenade målen C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P och C-213/02 P, Dansk Rørindustri m.fl. mot kommissionen (REG 2005, s. I-5425), punkt 148, och av den 7 november 2002 i mål C-184/01 P, Hirschfeldt mot AEA (REG 2002, s. I-10173), punkt 48 och där angiven rättspraxis.

B — *Den andra grunden, enligt vilken "det i beslutets motivering med nödvändighet är underförstått att en sammansatt ränta har tillämpats"*

medgett att det i det omtvistade beslutet inte har lämnats någon uttrycklig motivering till valet att tillämpa den sammansatta räntan för att aktualisera det statliga stödets värde. Kommissionen har påpekat att tillämpningen av sammansatt ränta "med nödvändighet var underförstådd" i motiveringen av beslutet.

1. Parternas argument

31. Genom den andra grunden för överklagande har kommissionen gjort gällande att det i motiveringen till den överklagade domen är underförstått att en sammansatt ränta har tillämpats. Detta är nämligen nödvändigt för att uppnå målet att återupprätta den situation som förelåg innan stödet beviljades.

34. Jag anser inte att den aktuella grunden kan godtas.

32. Département du Loiret och Scott har däremot hävdat att inget i det omtvistade beslutet anger varför kommissionen valt att tillämpa en sammansatt ränta. Detta särskilt som kommissionens gängse praxis vid denna tidpunkt inte bestod i att tillämpa sammansatt ränta. Département du Loiret har även angett att i förevarande fall skulle en underförstådd motivering ändå inte ha kunnat uppfylla kravet på kommissionens motiveringsskyldighet.

35. Såsom förstainstansrätten har påpekat, särskilt i punkterna 40-43 i den överklagade domen, innebar tillämpandet av sammansatt ränta vid tidpunkten för de faktiska omständigheterna en väsentlig nyhet i kommissionens beslutspraxis. Såsom förstainstansrätten med rätta har påpekat följer härav att det i förevarande fall är särskilt viktigt med en motivering.

2. Bedömning

33. Det är enligt min mening klart att kommissionen i sitt överklagande själv har

36. Jag noterar för övrigt att uppfattningen om en "underförstådd motivering" i ett administrativt beslut enligt min mening är oförenlig med de principer som domstolen i fråga om motivering vid upprepade tillfällen har slagit fast. Det är särskilt känt att det av den motivering som föreskrivs i artikel 253 EG enligt fast rättspraxis klart och tydligt ska framgå hur den institution som har antagit

rättsakten har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och så att den behöriga domstolen ges möjlighet att utöva sin prövningsrätt⁷.

37. Domstolen har just mot bakgrund av denna allmänna princip medgett att motiveringen av ett beslut i vissa fall kan vara "kortfattad" (som för övrigt är något annat än "underförstådd"). Detta kan särskilt inträffa när ett beslut har antagits mot en välkänd bakgrund och framför allt *då det följt en fast beslutspraxis hos den institution från vilket beslutet härrör*⁸. Det är således fråga om en situation som skiljer sig från den situation som ledde fram till det omtvistade beslutet.

38. Det är enligt min mening uppenbart att förstainstansrättens bedömning i detta fall undgår all eventuell kritik. Varken en kortfattad motivering eller än mindre en underförstådd motivering – även om det medges att den sistnämnda kan framgå av det omtvistade beslutet – skulle ha kunnat uppfylla kravet på kommissionens motiveringsskyldighet.

7 — Se exempelvis dom av den 13 mars 1985 i de förenade målen 296/82 och 318/82, Nederländerna och Leeuwarder Papierwarenfabrik mot kommissionen (REG 1985, s. 809; svensk specialutgåva, volym 8, s. 103), punkt 19, och av den 30 september 2003 i mål C-301/96, Tyskland mot kommissionen (REG 2003, s. I-9919), punkt 87.

8 — Se exempelvis dom av den 26 november 1975 i mål 73/74, Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique m.fl. mot kommissionen (REG 1975, s. 1491; svensk specialutgåva, volym 2, s. 525), punkt 31, av den 19 september 2000 i mål C-156/98, Tyskland mot kommissionen (REG 2000, s. I-6857), punkt 105, och domen i målet Tyskland mot kommissionen (ovan fotnot 7), punkterna 87–92.

39. Enligt min mening kan således överklagandet inte heller bifallas på den andra grunden.

C — Den tredje grunden, i vilken det görs gällande att bevisbördan rättsstridigt omkastats

1. Parternas argument

40. Genom den tredje grunden för överklagande som delvis har samband med den andra grunden har kommissionen gjort gällande att det ankommer på klaganden att visa att det föreligger en ändring i kommissionens beslutspraxis i fråga om att fastställa ränta, och att kommissionen i det avseendet inte hade någon bevisbörd. Klaganden borde med andra ord helt och fullt ha visat att kommissionen vid tidpunkten för det omtvistade beslutet vanligen inte tillämpade systemet med sammansatt ränta. Enligt kommissionen har klaganden inte visat detta.

41. Département du Loiret och Scott har tvärtemot hävdat att de till förstainstansrätten har lämnat tillräckliga uppgifter för att bevisa att enligt kommissionens praxis vid denna tidpunkt skulle sammansatt ränta inte

tillämpas. Mot dessa uppgifter hade kommissionen inte kunnat förete någon motsatt bevisning. Enligt Département du Loiret och Scott framgår härav att förstainstansrättens beslut är riktigt.

för sin befogenhet att fastställa de faktiska omständigheterna i målet även riktat en skriftlig fråga till kommissionen just i syfte att fastställa den praxis som denna gemenskapsinstitution tillämpade vid den aktuella tidpunkten. På grundval av kommissionens svar har förstainstansrätten således dragit de slutsatser som har angetts i domen.

2. Bedömning

42. Jag måste än en gång påpeka, såsom jag har angett ovan⁹, att en eventuell helt och hållet "underförstådd" motivering, som med andra ord i grund och botten saknas i beslutet, inte kan vara tillräcklig ens för rättsakter som är baserade på gemenskapsinstitutionernas fasta rättspraxis.

43. Även om man anser att den motivering som eventuellt föreligger i det omtvistade beslutet är "kortfattad" och inte "underförstådd", finner jag å andra sidan att förstainstansrättens anmärkningar, särskilt i punkterna 39–43 i den överklagade domen, mer än tillfredsställande motiverar förstainstansrättens övertygelse att tillämpningen av sammansatt ränta vid tidpunkten för det omtvistade beslutet innebär en väsentlig nyhet i kommissionens beslutspraxis. För övrigt har förstainstansrätten inom ramen

44. Förstainstansrätten har särskilt påpekat att kommissionen, genom att år 2003 ta uttrycklig ställning i frågan om vilken ränta som ska tillämpas,¹⁰ vid en tidpunkt efter det omtvistade beslutet har medgett behovet av att lämna förklaringar i denna fråga. Kommissionen har i detta meddelande särskilt angett att "kommissionen [därför vill] meddela medlemsstaterna och berörda parter att den *i framtida beslut* om att begära återkrav av stöd som beviljats olagligt kommer att tillämpa den referensränta som tillämpas för att beräkna nettobidragsekvivalenten för regionalt stöd med sammansatt ränta" (min kursivering).

45. Förstainstansrätten har således, i sin egenskap av domstol som är ansvarig för fastställandet av de faktiska omständighe-

9 — Punkt 36.

10 — Meddelande från kommissionen om de räntesatser som är tillämpliga vid återbetalning av stöd som olagligt beviljats (EUT C 110, 2003, s. 21).

terna, i den överklagade domen på ett uttömmande sätt kunnat fastställa och motivera att det i kommissionens beslutspraxis inte föreskrevs att en sammansatt ränta skulle tillämpas.¹¹ Det är därför uppenbart att grunden saknar fog och således inte kan godtas.

i dessa avsnitt inte på något sätt har slagit fast att kontrollen av att det föreligger en fördel vid tidpunkten för beslutet om stöd utgör ett nödvändigt villkor för att detta stöd ska kunnas återkrävas. Förstainstansrätten har endast påpekat att det borde ha fastställts att det fortfarande förelåg en fördel vid den tidpunkt när stödet beslutades för att motivera att en sammansatt ränta tillämpades.

D — Den fjärde grunden, enligt vilken kommissionen inte var skyldig att kontrollera huruvida det fortfarande förelåg en fördel vid tidpunkten för föreläggandet av återkrav

2. Bedömning

1. Parternas argument

46. Kommissionen har gjort gällande att förstainstansrätten har gjort sig skyldig till en felaktig rättstillämpning när den ansåg att kommissionen var skyldig att beakta att stödmottagaren vid tidpunkten för föreläggandet av återkrav av stödet fortfarande åtnjöt en fördel. Enligt kommissionen är förstainstansrättens felaktiga rättstillämpning särskilt uppenbar i det resonemang som förstainstansrätten har fört i punkterna 50 och 52 i den överklagade domen.

47. Département du Loiret och Scott har däremot gjort gällande att förstainstansrätten

48. Den aktuella grunden synes vara verkningslös och saknar därmed stöd.

49. Jag instämmer i Département du Loirets och Scotts ståndpunkt att förstainstansrätten endast har slagit fast att, eftersom kommissionen på lämpligt sätt borde ha motiverat att en sammansatt ränta tillämpades, skulle det för en sådan motivering ha varit nödvändigt att även visa den konkreta fördel som stödmottagaren haft under åren efter det år då stödet beviljades. Det är uppenbart att något annat än det förhållandet att det förelåg en fortsatt fördel till förmån för stödmottagaren svårigen har kunnat ligga till grund för valet att tillämpa en sammansatt ränta, i stället för den enkla ränta som vanligen tillämpades vid denna tidpunkt.

¹¹ — I detta avseende kan det även visa sig att kommissionens grund inte kan tas upp till sakprövning, eftersom den syftar till att ifrågasätta förstainstansrättens bedömning av faktiska omständigheter.

50. Grunden är således för det första verkninglös, eftersom förstainstansrättens resonemang, särskilt i punkt 50 i den överklagade domen, visar sig sakna verkan för beslutet att ogiltigförklara den ifrågasatta rättsakten. Ogiltigförklaringen grundas nämligen enbart på att det inte funnits någon motivering för valet att tillämpa sammansatt ränta.

överläts till Procter & Gamble. Enligt kommissionen har förstainstansrätten särskilt bortsett från den omständigheten att det stödmottagande bolaget, såsom angetts i det omtvistade beslutet, aldrig visat priset på försäljningen av markområdet till Procter & Gamble. Förstainstansrätten har enligt kommissionen däremot godtagit detta belopp som en faktisk uppgift.

51. Grunden är dessutom även ogrundad, eftersom den stöder sig på en felaktig förutsättning, enligt vilken förstainstansrätten obemärkt har infört ett rättsstridigt villkor för att slå fast att det föreligger ett statligt stöd.

53. Genom den sjätte grunden har kommissionen därefter gjort gällande att förstainstansrätten i punkterna 51 och 52 i den överklagade domen har gjort sig skyldig till en felaktig rättstillämpning när den slog fast att kommissionen i sitt beslut borde ha beaktat priset på överlåtandet år 1998 av markområdet till Procter & Gamble, elva år efter det att det statliga stödet beviljades. Enligt kommissionen saknar detta försäljningspris däremot helt betydelse för beslutet om statligt stöd.

E — Den femte och den sjätte grunden avseende försäljningspriset på Procter & Gambles markområde

1. Parternas argument

52. Genom den femte grunden för sitt överklagande har kommissionen under åberopande av punkt 51 i den överklagade domen gjort gällande att förstainstansrätten har grundat sitt avgörande på spekulationer i stället för på bevisning och därigenom dessutom omkastat bevisbördan avseende försäljningspriset på markområdet när detta

54. Département du Loiret och Scott har gjort gällande att den femte och den sjätte grunden inte kan tas upp till sakprövning, eftersom syftet med dem är att ifrågasätta förstainstansrättens bedömningar av de faktiska omständigheterna. Département du Loiret och Scott har dessutom påpekat att de ifrågavarande grunderna under alla förhållanden är verkningslösa, eftersom de anmärkingar av förstainstansrätten som dessa grunder avser i vart fall är överflödiga i den överklagade domens systematik.

2. Bedömning

55. De anmärkningar som framförts av Département du Loiret och Scott är enligt min mening i huvudsak riktiga. Det är dels uppenbart att förstainstansrättens anmärkningar avseende den påföljande försäljningen av markområdet till Procter & Gamble inte varit bestämmande för det avgörande som förstainstansrätten kom fram till. Härav följer att kommissionens femte och sjätte grund är verkningslösa.

56. Dels synes kommissionen dock utgå från en felaktig förutsättning, nämligen att de av förstainstansrättens anmärkningar som kritiserar i den femte och den sjätte grunden för överklagande direkt har legat till grund för beslutet att ogiltigförklara beslutet, på samma sätt som om förstainstansrätten, som ett nödvändigt villkor för att fastställa att det föreligger ett statligt stöd, hade uppställt villkoret att en rad omständigheter måste bedömas som inträffat många år efter det påstådda beviljandet av det statliga stödet.

57. Det är i själva verket uppenbart att förstainstansrättens anmärkningar avseende den påföljande försäljningen av markområdet år 1998 ingår i förstainstansrättens resonemang för att fastställa att kommissionen inte har motiverat beslutet att tillämpa en sammansatt ränta.

58. Förstainstansrätten har således endast, för övrigt för fullständighetens skull, påpekat att man i valet att tillämpa denna typ av ränta, i stället för den enkla räntan, hade kunnat eller bort beakta vad som därefter skedde på markområdet i fråga. Förstainstansrätten har kort sagt på intet sätt slagit fast att prövningen av villkoren för marköverlåtelsen år 1998 – elva år efter det att stödet hade beviljats – var nödvändig för att fastställa att det förelåg ett statligt stöd och att detta var oförenligt med den gemensamma marknaden.

59. Jag anser därför att överklagandet inte heller kan bifallas på den femte och den sjätte grunden.

F — Den sjunde grunden, i vilken det görs gällande att det för perioden efter det omtvistade beslutet tillämpats olika räntor i förhållande till de räntor som tillämpades under den föregående perioden

1. Parternas argument

60. Genom den sjunde grunden har kommissionen gjort gällande att förstainstansrätten har gjort sig skyldig till en felaktig rättstillämpning när den i punkt 53 i den överklagade domen ansåg att det föreligger en inkonsekvens i att den ränta som tillämpats på det belopp som ska återkrävas enligt artikel 2 i det

omtvistade beslutet borde ha varit en sammansatt ränta under den period som föregick detta beslut och en enkel ränta i enlighet med den nationella lagstiftningen under perioden mellan detta beslut och till dess beloppet faktiskt återbetalats.

61. Det föreligger enligt kommissionen inte alls någon motsägelse, eftersom den nationella lagstiftningen i själva verket endast reglerar "förfarandena" för att återkräva stödet men inte den räntesats som tillämpas, vilket är en materiell och inte en processuell faktor.

62. Enligt Département du Loiret och Scott däremot har det inte någonstans i det omtvistade beslutet angetts att de franska myndigheterna, för att aktualisera stödbeloppet för perioden mellan det omtvistade beslutet och det faktiska återkravet, måste tillämpa sammansatt ränta. Den inkonsekvens som förstainstansrätten har påpekat är följaktligen reell.

2. Bedömning

63. Jag anser att även kommissionens sjunde grund är verkningslös. Skälet till att förstain-

stansrätten har ogiltigförklarat det omtvistade beslutet är nämligen att det inte finns någon motivering avseende valet att tillämpa sammansatt ränta. Förstainstansrättens argument avseende inkonsekvensen mellan de olika typerna av ränta som tillämpats, dels i skedet mellan beviljandet av stödet och antagandet av det omtvistade beslutet, dels i skedet mellan detta antagande och den faktiska återbetalningen av beloppet synes därför inte ha varit avgörande för att ogiltigförklara det ovannämnda beslutet, utan snarare ha framförts för fullständighetens skull.

64. Grunden saknar dessutom fog.

65. Såsom förstainstansrätten med rätta har påpekat, särskilt i punkt 11 i den överklagade domen, finns det inget i det omtvistade beslutet som tyder på att kommissionen har velat kräva att de franska myndigheterna ska tillämpa en sammansatt räntesats. Det kan på grundval av de vid den aktuella tidpunkten tillämpliga bestämmelserna därför inte betvivlas att den räntesats som skulle tillämpas under tiden mellan det omtvistade beslutet och den faktiska återbetalningen av stödet borde ha beräknats med en enkel ränta, med tillämpning av den nationella lagstiftningen, och inte med en sammansatt ränta.

66. Kommissionen har i sitt överklagande för övrigt i detta avseende endast kunnat bekräfta att tillämpningen av sammansatt ränta är det enda systemet för att effektivt avhjälpa beviljandet av statligt stöd.¹² Det är emellertid uppenbart att ett allmänt påpekande av möjligheten att tillämpa sammansatt ränta inte kan vara tillräckligt för att anse att det i det omtvistade beslutet underförstått anges att sammansatt ränta ska tillämpas.

67. Mot bakgrund av det ovan anförda synes överklagandet inte heller kunna bifallas på den sjunde grunden.

G — Den åttonde grunden; förstainstansrätten borde ha delvis ogiltigförklarat det omtvistade beslutet

1. Parternas argument

68. Genom den åttonde och sista grunden för överklagande har kommissionen gjort gällande att frågan om vilken ränta som ska

tillämpas under alla förhållanden kan och ska skiljas från frågan om stödets huvudsakliga belopp. Förstainstansrätten borde därför, när den påpekade att det förelåg ett fel med avseende på räntan, ha ogiltigförklarat det omtvistade beslutet endast i den del som avsåg denna ränta.

69. Genom att det omtvistade beslutet ogiltigförklaras i sin helhet i den överklagade domen är denna med andra ord oproportionerlig och rättsstridig.

70. Département du Loiret och Scott har gjort gällande att den aktuella grunden inte kan tas upp till sakprövning. Eftersom kommissionen vid förstainstansrätten aldrig, inte ens i andra hand, har yrkat delvis ogiltigförklaring av det omtvistade beslutet utgör detta yrkande som framställts för första gången i överklagandet en sådan utvidgning av föremålet för tvisten som är förbjuden enligt artikel 58 i domstolens stadga och artikel 113 i rättegångsreglerna.

71. Grunden saknar för övrigt stöd även i sak, eftersom frågan om beräkningen av räntan inte utan svårighet kan skiljas från det omtvistade beslutet i övrigt. Kommissionens yrkande övergår därför till sist till ett yrkande

¹² — Se särskilt punkt 56 i överklagandet.

om en ändring (och inte endast en delvis ogiltigförklaring) av det omtvistade beslutet. Då gemenskapsdomstolarna inte har en så kallad full prövningsrätt på detta område är detta uppenbart omöjligt.

förklaring av det omtvistade beslutet. Det finns för det andra anledning att undersöka den invändning som framförts av Département du Loiret och Scott, enligt vilken den aktuella grunden inte kan tas upp till sakprövning, eftersom den är ny.

72. Förstainstansrätten har under alla förhållanden även motiverat sitt beslut om ogiltigförklaring på grundval av ytterligare invändningar mot det omtvistade beslutet.

i) Huruvida det omtvistade beslutet möjligtvis redan delvis ogiltigförklarats

2. Bedömning

73. Kommissionens åttonde grund är utan tvivel mer komplicerad och kräver därför en noggrann analys. Det är särskilt nödvändigt att var för sig undersöka frågorna om grunden kan tas upp till sakprövning respektive huruvida den har fog.

75. Det kan hävdas att kommissionens grund utgår från en felaktig förutsättning. Den överklagade domen kan trots ordalydelsen av domslutet i densamma till fullo anses som en delvis ogiltigförklaring.

a) Huruvida grunden kan tas upp till sakprövning

76. Domstolen har i domen i det så kallade Baby-dry-målet¹³ redan slagit fast att det är fråga om en delvis ogiltigförklaring om förstainstansrätten antar en dom, i vilken – även om det i domslutet endast föreskrivs att det överklagade beslutet ska ogiltigförklaras –

74. Frågan huruvida grunden kan tas upp till sakprövning ska bedömas i två olika avseenden. Det är för det första nödvändigt att ställa frågan huruvida den överklagade domen, utöver den bokstavliga lydelsen av domslutet, inte redan utgör en delvis ogiltig-

13 — Dom av den 20 september 2001 i mål C-383/99 P, Procter & Gamble mot Harmoniseringsbyrån (REG 2001, s. I-6251), punkterna 20-25. Se även generaladvokaten Jacobs förslag till avgörande i samma mål, föredraget den 5 april 2001 (punkterna 33-41).

detta görs med godtagande endast av några av klagandens grunder och det därmed i motiveringen till denna dom bekräftas att en del av avgörandet är lagenligt.

77. Även om den överklagade rättsakten är helt kullkastad innebär en sådan delvis ogiltigförklaring att den institution som har antagit den faktiskt ges möjlighet att med mer eller mindre marginella ändringar ånyo anta den och på så sätt bibehålla en del av den orörd.¹⁴ I fallet med det omtvistade beslutet rör det sig om den del som innehåller konstaterandet att stödet är oförenligt med den gemensamma marknaden och fastställandet av det "historiska" värdet av detta, efter avdrag för den följande aktualiseringen.

78. För att återkomma till domstolens resonemang i domen i Baby-dry-målet har med andra ord förstainstansrätten med den överklagade domen, även om hela det omtvistade beslutet därigenom formellt ogiltigförklaras, eller åtminstone i den del som avser markområdet, genom att inte uttala sig om de andra grunderna för överklagande, i själva verket undantagit den del av detta beslut som inte avser beräkningen av räntan.¹⁵

79. I det ovan angivna avseendet kan grunden inte tas upp till sakprövning på grund av att

14 — Domen i det ovan nämnda målet Procter & Gamble mot Harmoniseringsbyrån, punkt 25.

15 — Ibidem, punkt 24.

det saknas berättigat intresse av att få saken prövad¹⁶, eftersom kommissionen med denna har yrkat något (att den del som avser räntan ska avskiljas och att endast denna del ska ogiltigförklaras) som förstainstansrätten i huvudsak redan har beviljat¹⁷.

80. Det ska dessutom påpekas att förstainstansrätten i Baby-dry-målet uttryckligen hade avvisat en del av de grunder som klagandebolaget hade åberopat. I den överklagade domen i förevarande mål har däremot vissa grunder endast absorberats utan att bli föremål för något uttryckligt uttalande. I det fallet på samma sätt som i förevarande mål innebär förstainstansrättens dom dock att den "faktiskt endast delvis ger bifall till klagandens yrkanden".¹⁸

16 — I fråga om det berättigade intresset av att få saken prövad som ett villkor för att ett överklagande av en dom av förstainstansrätten ska kunna tas upp till sakprövning, se exempelvis dom av den 19 oktober 1995 i mål C-19/93 P, Rendo m.fl. mot kommissionen (REG 1995, s. I-3319), punkt 13, av den 13 juli 2000 i mål C-174/99 P, Parlamentet mot Richard (REG 2000, s. I-6189), punkt 33, och av den 25 juli 2002 i mål C-50/00 P, Unión de Pequeños Agricultores mot rådet (REG 2002, s. I-6677), punkt 21.

17 — Domstolen kan på eget initiativ pröva denna brist på berättigat intresse av att få saken prövad. Jag anser att man utan svårighet kan dra denna slutsats av rättspraxis. Det har i denna slagits fast att domstolen på eget initiativ kan pröva det bristande intresset på grund av omständigheter som inträffat efter förstainstansrättens dom (domen i det ovan nämnda målet Rendo m.fl. mot kommissionen, punkt 13, och beslut av den 25 januari 2001 i mål C-111/99 P, Lech Stahlwerke mot kommissionen (REG 2001, s. I-727, punkt 18). Beträffande möjligheten rent allmänt att på eget initiativ pröva intresset av att få saken prövad, se exempelvis domstolens beslut av den 7 oktober 1987 i mål 108/86, G.d.M. mot rådet och Ekonomiska och sociala kommittén (REG 1987, s. 3933), punkt 10, samt förstainstansrättens dom av den 14 april 2005 i mål T-141/03, Sniace mot kommissionen (REG 2005, s. II-1197), punkt 22, och av den 28 mars 2001 i mål T-144/99, Istituto dei mandatori abilitati presso l'Ufficio europeo dei brevetti mot kommissionen (REG 2001, s. II-1087), punkterna 29–35.

18 — Domen i det ovan nämnda målet Procter & Gamble mot Harmoniseringsbyrån, punkt 22. Se även generaladvokaten Jacobs ovan nämnda förslag till avgörande i samma mål, punkt 39, i vilken generaladvokaten har påpekat att den aktuella artikel 56 andra stycket i domstolens stadga ska "tolkas så att den i allmänna termer avser ett misslyckande i fråga om att erhålla vad som yrkats snarare än att strikt avse ett misslyckande i fråga om att få en viss grund godtagen eller att vinna bifall till en särskild typ av avgörande".

81. På grundval av ovannämnda resonemang borde det således fastställas att den åttonde grunden inte kan tas upp till sakprövning. Jag anser dock att denna tolkning, även om den är intressant, inte kan godtas.

82. Det råder enligt min mening inte något tvivel om att förstainstansrätten i förevarande fall har velat ogiltigförklara det omtvistade beslutet i dess helhet, eller snarare i hela den del som avser förvärvet av markområdet till ett förmånspris. Man kan således tala om "delvis ogiltigförklaring", men endast i det avseendet att kommissionen kan anta en ny rättsakt och ändra den del som avser räntan och i sin helhet återge de andra delarna i det omtvistade beslutet.

83. Även om det kan göras gällande att det för kommissionen, när den antar en ny rättsakt i vilken endast frågan om räntan behandlas, i allt väsentligt inte kan vara mycket annorlunda än när den antar ett nytt beslut avsett att helt och hållet ersätta det föregående beslutet (även om det skiljer sig från detta enbart i den del som avser räntan), kan de två situationerna inte anses vara helt likvärdiga.

84. I det fall då det omtvistade beslutet ogiltigförklaras "i den del det avser...", existerar det fortfarande som sådant, även om det måste integreras i den ogiltigförklarade delen. I fall av en ren och skär

ogiltigförklaring – även om det i motiveringen anges att den hänvisar till en särskild del av den överklagade rättsakten – medför en ogiltigförklaring i sin helhet däremot en (åtminstone tillfällig) situation då den överklagade rättsakten inte alls existerar.

85. Jag anser därför att kommissionen med rätta kan sträva efter att "bevara" åtminstone en del av det omtvistade beslutet och följaktligen har ett berättigat intresse av att få den aktuella grunden prövad.

ii) Huruvida grunden eventuellt är ny

86. Département du Loiret och Scott har, såsom framgått, gjort gällande att grunden inte kan prövas, eftersom den innebär att föremålet för den talan som ursprungligen prövats i förstainstansrätten utvidgas. Dessa parter har särskilt åberopat domstolens dom i målet IPK¹⁹. I denna dom slogs det fast att en grund inte kan tas upp till sakprövning genom vilken kommissionen i överklagandet gör gällande att förstainstansrätten i första instans endast delvis och inte i dess helhet borde ha ogiltigförklarat det beslut som överklagats till nämnda domstol. Domstolen har där särskilt påpekat att "kommissionen vid förstainstansrätten varken yrkade att en eventuell ogiltigförklaring av beslutet skulle vara

19 — Dom av den 29 april 2004 i de förenade målen C-199/01 P och C-200/01 P, IPK-München mot kommissionen (REG 2004, s. I-4627), punkterna 57–60.

en delvis ogiltigförklaring eller åberopade en grund som den som framförts här²⁰. Grunden skulle således anses vara ny och följaktligen inte tas upp till sakprövning.

87. Det är uppenbart att enligt ovannämnda inställning kan inte heller den aktuella grunden tas upp till sakprövning.

88. Jag anser dock att en annan lösning är att föredra i förevarande fall, och detta på grundval av två slags överväganden.

89. För det första har kommissionen enligt min mening här inte åberopat nya rättsgrunder på grundval av sina yrkanden, utan endast kritiserat förstainstansrättens logik när denna dragit en bestämd slutsats (ogiltigförklaring i sin helhet av det omtvistade beslutet) av en bestämd förutsättning (otillräcklig motivering avseende beräkningen av räntan). I detta avseende innebär kritiken inte att det framförs ett nytt yrkande utan endast att förstainstansrättens logiska resonemang ifrågasätts.

20 — Ibidem, punkt 59.

90. Det ska härvidlag påpekas att det i rättspraxis är ostridigt att frågan huruvida motiveringen av en av förstainstansrättens domar är motsägelsefull eller otillräcklig utgör en rättsfråga, vilken som sådan kan åberopas vid domstolen som grund för överklagande i den mening som avses i artikel 58 i domstolens stadga.²¹ Dessutom har domstolen, när den hävdar att den inte är behörig att bedöma de faktiska omständigheterna, påpekat att den vid överklagande är behörig ”att göra en kontroll av dessa faktiska omständigheters rättsliga beskaffenhet och *de rättsliga slutsatser som förstainstansrätten drog av dessa*”²² (min kursivering). Jag anser därför att det i förevarande fall kan slås fast att kommissionen har rätt att vid domstolen kritisera ett sådant logiskt fel som förstainstansrätten har gjort sig skyldig till i sin motivering.

91. För det andra är det enligt min mening klart att även om man vill betrakta frågan utifrån de grunder som kommissionen har åberopat, såsom Scott och Département du Loiret har gjort, ska den nu aktuella frågan mer än i form av ”grund” bedömas i form av ”yrkande”. Kommissionen har med andra ord inte framfört en ny ”grund” utan snarare ett nytt ”yrkande”.

21 — Se dom av den 7 maj 1998 i mål C-401/96 P, Somaco mot kommissionen (REG 1998, s. I-2587), punkt 53 och där angiven rättspraxis, av den 2 oktober 2001 i mål C-449/99 P, BEI mot Hautem (REG 2001, s. I-6733), punkt 45, och av den 8 februari 2007 i mål C-3/06 P, Groupe Danone mot kommissionen (REG 2007, s. I-1331), punkt 45.

22 — Dom av den 28 maj 1998 i mål C-7/95 P, Deere mot kommissionen (REG 1998, s. I-3111), punkt 21.

92. Jag anser dock att det som kommissionen yrkat i förevarande grund kan hänföras till ett "mindre betydande" yrkande jämfört med ett "viktigare" yrkande, det vill säga en mer omfattande framställning antingen vid förstainstansrätten eller, i ett överklagande, vid domstolen. Detta "viktigare" yrkande är naturligtvis begäran att yrkandet om ogiltigförklaring från Département du Loiret ska avslås i sin helhet.

93. Enligt mitt sätt att se kan det anses att det mer omfattande yrkandet som redan framställdes till förstainstansrätten i sig även omfattar det mer restriktiva yrkandet. Det är följaktligen här inte fråga om ett "nytt" yrkande.

94. Dessutom har kommissionen genom denna grund i huvudsak, även om det inte skett helt tydligt och inte specifikt återspeglats i dess yrkanden, yrkat delvis ogiltigförklaring av förstainstansrättens dom och än en gång delvis bifall av de yrkanden som kommissionen framställde i första instans. Detta har skett i överensstämmelse med bestämmelserna i artikel 113 i domstolens rättegångsregler.

95. Jag anser därför att överklagandet kan prövas såvitt avser denna grund.

b) Huruvida grunden har fog

96. För att kunna pröva grunden är det nödvändigt att för det första kontrollera huruvida det i det nu aktuella fallet är möjligt att inom ramen för det omtvistade beslutet avskilja den del som avser räntan från andra delar i detta beslut, särskilt de delar som avser stödets oförenlighet med gemenskapsrätten och det ursprungliga värdet av detta stöd. Om denna fråga besvaras jakande ska det därefter beaktas huruvida förstainstansrätten hade skyldighet att endast beröra den del av beslutet som avser räntan, i stället för att ogiltigförklara beslutet i sin helhet.

i) Huruvida den del som avser räntan kan avskiljas

97. Enligt fast rättspraxis är ogiltigförklaring av en del av en gemenskapsinstitutionens beslut möjlig under förutsättning att denna del klart kan skiljas från beslutet i övrigt.²³ Detta avskiljande är vanligen "materiellt" och består i möjligheten att ogiltigförklara enskilda artiklar, enskilda stycken eller andra klart fastställda delar av en rättsakt. Enligt min

23 — Se exempelvis dom av den 10 december 2002 i mål C-29/99, kommissionen mot rådet (REG 2002, s. I-11221), punkt 45 och där angiven rättspraxis, och av den 24 maj 2005 i mål C-244/03, Frankrike mot Europaparlamentet och rådet (REG 2005, s. I-4021), punkt 12.

mening kan dock även möjligheten av ett rent "logiskt" avskiljande beaktas, såsom avskiljandet i förevarande fall av fastställandet av stödets "historiska" belopp från beräkningen av räntan på detta.

98. Förstainstansrätten har i den överklagade domen inte kunnat ogiltigförklara en enskild specifikt fastställbar del i det omtvistade beslutet, eftersom frågan om räntan inte ägnats någon särskild avskild del i domslutet. Förstainstansrätten skulle dock ha kunnat ogiltigförklara beslutet "eftersom" eller "i den del det avser att" kommissionen inte (tillräckligt) motiverade valet att tillämpa sammansatt ränta.

99. Enligt min mening kan således den del som avser beräkningen av räntan på stödet faktiskt skiljas från beslutet i övrigt.

ii) Huruvida det är nödvändigt att endast ogiltigförklara den del som avser räntan

100. Jag anser att kommissionens åttonde grund för överklagande ska godtas. Skälen härtill är följande.

101. Jag påpekar för det första att krav på fullständighet och rättssäkerhet medför att endast vissa grunder ska undersökas – eftersom de andra grunderna anses ha absorberats – endast om de godtagna grunderna gör att de framställda yrkandena kan bifallas helt och hållet. Eftersom den grund som godtagits av förstainstansrätten i förevarande fall endast rör det omtvistade beslutet i ett specifikt avseende, anser jag inte att ovannämnda domstol kan begränsa sig till att undersöka och godta den ovannämnda grunden och av denna dra slutsatsen att det omtvistade beslutet ska ogiltigförklaras i sin helhet.

102. Förstainstansrätten har enligt min mening därför gjort sig skyldig till ett logiskt fel och ett fel i resonemanget när den av konstaterandet att beslutet är rättsstridigt i den del det avser räntan drar slutsatsen att det omtvistade beslutet ska ogiltigförklaras i sin helhet.

103. Förstainstansrättens val att bortse från prövningen av alla de andra grunderna som klaganden åberopat innebär dessutom att om kommissionen antar ett nytt beslut som ändrats enbart i den del som avser beräkningen av räntan skulle Département du

Loiret vara skyldig att ånyo överklaga detta beslut till förstainstansrätten och åberopa de olika grunder som redan gjorts gällande och som inte prövats. Bortsett från eventuella problem med möjligheten att ta upp en sådan talan till sakprövning är det enligt min mening uppenbart att det strider mot alla process-ekonomiska principer, som är desto viktigare i ett fall som det förevarande, i vilket de händelser som diskuteras numera ligger mer än tjugo år tillbaka i tiden.

104. Jag föreslår därför att domstolen med godtagande av kommissionens åttonde grund ska upphäva den överklagande domen och återförvisa målet till förstainstansrätten, så att denna kan dra de rätta konsekvenserna av att räntan är rättsstridig och dessutom pröva de andra grunderna som åberopats av Département du Loiret. Detta gäller under förutsättning förstainstansrättens bedömning av den grund som avser kommissionens tillämpning av sammansatt ränta är riktig.

VI — Förslag till avgörande

105. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att domstolen ska

1. upphäva den dom som meddelats av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt den 29 mars 2007 i mål T-369/00, Département du Loiret mot kommissionen, i den del förstainstansrätten av det förhållandet att beräkningen av räntan är rättsstridig har dragit slutsatsen att det omtvistade beslutet ska ogiltigförklaras i sin helhet,
2. återförvisa målet till Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt,
3. meddela beslut om rättegångskostnaderna senare.